

Koppány-híd: A Koppány árteréből 1–2 méterre kiemelkedő dombon a megismételt terepbejárás két patintott kőeszközt eredményezett. Más leleteket nem találtunk, bár légi fotón a dombon és tőle K-re foltok láthatók.

2000. június 22-én és július 1-jén újabb légi felderítést végeztem a település fölött.

Majsa: Középkori település (Majsa falu) nyomát tudtam lefényképezni.

BERTÓK GÁBOR

287. Répcelak, Galagonyás

(Vas megye) B, LT, Rő, Á

A leletmentés a Kapuvár–Répcelak gázvezeték építését megelőzően folyt, a gázvezeték nyomvonalának 16+850 és 17+100 szakasza között. A terepbejárásakor a Répce-ártéri síkjából kiemelkedő hosszú dombhát K-DK-i lejtőjén sűrű cserépszóródást figyeltünk meg, mely őskori településre utal. Maga a telep legalább 500 m hosszú, az egykori Répce-meder jobb partján húzódik végig. A mai terepalakulatok több helyen is megbolygatták (temető, vasúti töltés, földút). A lelőhely központi, legsűrűbb része a mai temető kiemelkedő dombja. A kerámiadarabok mellett salakdarabokat és kőeszköz készítésére utaló nyomokat is találtunk. A lelőhely legdélibb területén római tegulák kerültek elő.

Az ásatás, pontosabban leletmentés 2000. május 17. és 23. között zajlott, 77 objektumot sikerült feltárni. Csak a vezeték és biztonsági sáv területén, azaz 7 m szélességben kutathattuk meg a területet. A kora bronzkori Makó kultúrának csak szórványos leletanyagát találtuk meg. A késő bronzkori telep igen nagy kiterjedésű; tároló vermek, szemétködrök, kutak, gazdasági épületek kerültek elő, valamint igen sok kerámia. A kelták jelenlétére néhány szórványos kerámiatöredék és egy üvegkarperec-darab, a rómaiak nyomaira néhány objektum utal. A folyóhoz legközelebb eső részen kora középkori falu nyomait találtuk; házakat, kemencéket, szemétködröket, műhelyködröt, a telket határoló kerítések, árkok nyomait tártuk fel. A leletanyag a szombathelyi Savaria Múzeumba került.

FARKAS CSILLA

288. Répceszemere, Dénesfai útra-dűlő

(Győr-Moson-Sopron megye) B, Rő, Kő

2000. február 7-én helyszíni szemlét folytattunk az építendő Kapuvár–Répcelak gázvezeték nyomvonalában. A soproni Régészeti Adattárban nyilvántartott lelőhelyet megtaláltuk a Dénesfai-határra-dűlő mellett.

A MOL középnyomású gázvezeték-fektetési munkái során 2000. április 20. és május 19. között került sor a lelőhely feltárására. Az előzetes terepbejárások során kovapengéket és szórványosan őskori, valamint római és középkori cserepeket gyűjtöttünk. A 450 m hosszan, 7 m szélességben kihumuszolt területen feltárt 40 ob-

jektumból mindössze 3 bizonyult késő bronzkorinak. A római korból 2 kút, egy földbe mélyített építmény, egy kis szabadtéri kemence sütőfelülete és munkagödre, valamint egy nagyobb, oszlopsorokból kirajzolódó, háromosztatú építmény került elő. A leletanyag a gazdaságot a 2–3. századra keltezi.

EGRY ILDIKÓ

289. Rigyác, Alsó mező

(Zala megye) R, LT, N

Az M7 autópálya nyomvonalán regisztrált 74. sz. lelőhelyen az október 3-án kezdett munka során összesen 2753 m² területet tártunk fel. Először a tengellyel párhuzamosan K-ről, a dombtetőről indulva egy 2 m széles kutatóárkot tártunk fel a domb aljáig. A dombtetőn talált java rézkori (Balaton-Lasinja) településobjektum körzetében egy nagyobb területet letisztítottunk, amely teljesen negatívnak bizonyult.

A domboldalon csak egy ugyancsak őskori hulladékgödör legalját sikerült megfigyelnünk. Ebből adódott a következtetés, hogy a dombtető legfeljebb ritkán lakott lehetett, a domb meglehetősen meredek oldalán viszont az elmúlt évezredek során az erózió, majd a szántás megsemmisítette az egykori településjelenségek döntő többségét. Ezt igazolta, hogy további objektumokat a domb alján találtunk. A vastag, helyenként több, mint 1 m vastag eróziós rétegben másodlagos helyzetben helyenként sok lelet található. Előkeleltek olyan elszíneződött jelenségek, amelyek árkoknak tűntek, csak utólag derült ki, hogy ezek geológiai jelenségek.

A beszámozott 19 objektum közül 10 bizonyult régészeti jelenségnek. A már említett két rézkori objektumon túl egy gödörből késő vaskori – LT A – kelta kerámiatöredékek kerültek elő, hét gödörből pedig késő népvándorlás kori leleteket sikerült megmentenünk. Ezek többsége természetesen kerámiatöredék, de találtunk egy nyitott végű ezüst függőkarikát, egy sarlótöredéket, és egy ép rugós ollót.

MÜLLER RÓBERT

290. Röske, Madarász-tó

(Csongrád megye) Kk

2000. április 20-án felkerestek a határőrségtől azzal, hogy Röske mellett emberi maradványokat találtak.

Elmondás szerint a téli nagy belvizek miatt márciusban a vízügy tereprendezést végzett, és ennek során többek között a Madarász-tói főcsatornát is tisztították. A munkálatokhoz homokot is felhasználtak, azt azonban nem működő homokbányákból hozták, hanem helyben termelték ki. Ennek során egy késő középkori temető néhány sírját bolygatták meg.

A bányászás során fellelt emberi csontvázak közül kettőt a határőrök maguk tártak fel, és szedtek ki a bányafalból. Egy harmadik csontváz kilátszó csontjait azon-

ban érintetlenül hagyták. 2000. április 27-én ennek feltárására került sor.

A helyszín a Röszkétől nyugatra található Madarász-tótól DDK-re egy kisebb, kb. 2 méterre kiemelkedő dombhát húzódik, közel párhuzamosan a tó és a mellette húzódó csatorna medrével. A dombhát déli vége a magyar–jugoszláv határ menti dűlőútba fut bele. A bányászott terület a dombhátnak a dűlőút felőli végén található, az úttól kb. 15 méterre, a csatornán átvezető hídtól pedig 27 méterre. Ettől kb. 10 méterre egy egykori határles alapjai látszanak ma is a felszínen. A dombhát nyugati oldalát egy kisebb meder zárja le, amelyben azonban nincs víz.

A helyszínen találtuk annak a két csontváznak az elemeit, amelyeket a határőrök kiszedtek. A bányafalból kilógó csontvázra egy kb. 3×2 méteres rábontást nyitottunk és feltártuk a sírt. Valószínűsített kora: középkor, késő középkor.

SZALONTAI CSABA

291. Röske, 48/94. lelőhely

(Csongrád megye) Sza, I

Röske község határában, a tervezett M5 autópálya nyomvonalához csatlakozó új határátkelőhely területén, a 48/94. számú régészeti lelőhelyen 2000. október 2. és november 6. között megelőző feltárást folytattunk.

Az említett lelőhely Kovács S. Tibor 1990. évi és a Csongrád Megyei Múzeumok Igazgatósága Régészeti Osztályának az autópálya tervezett nyomvonalán folytatott 1992. évi terepbejárása során került feltérképezésre, a tervezett M5 autópálya nyomvonalától É-ra kb. 80 m-re. A nagy kiterjedésű lelőhely egy nagyobb dombháton helyezkedik el, követi a dombhát É-D-i irányú vonalát. A lelőhelynek csak kisebb része nyúlt bele a terminál által igénybe vett területbe.

A munka a fent említett időpontban 4000 m² területen folyt. Az ásatás során egy korai szarmata (1–2. század) telep 19 objektumát sikerült feltárni, illetve további 17 bizonytalan korú objektumot. Ezt követően a feltárt területet, mely teljes egészében beépítésre került, átadtuk a kivitelezőknek.

A leletek a szegedi Móra Ferenc Múzeumba kerültek. A munka anyagi fedezetét a Vám- és Pénzügyőrség Országos Parancsnoksága biztosította.

BENDE LÍVIA – LŐRINCZY GÁBOR

292. Sajóhídvég, I. homok- és kavicsbánya

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, H, Á, Kö

A miskolci Herman Ottó Múzeum megbízást kapott Sajóhídvég I. homok és kavics védőnevű bánya leendő területének régészeti állapotfelmérésére. A cél az volt, hogy összegezve a terület régészeti állapotáról ez idáig rendelkezésre álló ismereteket, tájékoztassa a beruházót, valamint a szakhatóságként a bányatelek fektetési eljárásba

bevonat intézményeket arról, érint-e a bányanyitás régészeti lelőhelyeket, és ha érint, azok mennyiben befolyásolják a bányanyitás körülményeit, menetét. A helyszíni szemléket májusban és júliusban végeztük. A vizsgált terület Ónod, Berzék és Sajóhídvég határain osztozik, nagyobbik fele a Sajó–Hernád között, a Hernád Ny-i partján, kisebbik fele Sajóhídvégnél, a Hernád K-i partján található. A tervezett bányatelek területén, annak fedettsége miatt régészeti lelőhelyet nem találtunk. Viszont a bányatelek Ny-i és D-i szomszédságában előkerült négy régészeti lelőhely, melyek a bányatelek esetleges későbbi terjeszkedését, a bányászathoz kapcsolódó külső objektumok esetleges létesítését, az anyagszállítást a bányatelek kívül Ny-i és D-i irányokban korlátozhatják.

Berzék, Rákos-halom: A környezetéből igen markánsan kiemelkedő halom tetejére és környezetébe diófákat telepítettek. A halom É-i oldalát az egykori Hernámeder határolja, tengelye DNy-ÉK irányú, rajta mintegy 100×60 m területen igen sok őskori, kvád, valamint kevesebb Árpád-kori kerámia jelzi az egykori települések föld alatti maradványait.

Berzék, Bodnár-tanya: A terület szántóföld. Az egykori folyómedrek által határolt kiemelkedésen több részből álló Árpád-kori (13. sz.) település található, nagyon sok felszíni lelet által jelezve.

Ónod, Puha-part: A Puha-part déli, környezetéből igen markánsan kiemelkedő csücskén, a Közlegelőtől É-ra néhány 9. századi, belső hullámvonaldíszes peremtöredéket találtunk.

Sajóhídvég, Falu-rét: A Falu-rét nevű határrésztől Ny-ra, közvetlenül egy É-D irányú, igen markáns, hosszan (250 m) elnyúló kiemelkedés található, amit erdő, elhagyott gyümölcsös, bozót fed. A kiemelkedés közepén vaddisznó-túrásokban nagy mennyiségű 15–16. századi kerámia került elő. Ez a lelőhely azonos lehet a középkori Telek-Hídvég falu helyével.

PUSZTAI TAMÁS

293. Sajókeresztúr, Nagyréti-szántó

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Kö

2000. március 14–23. között szisztematikus régészeti terepbejárást végeztünk a Sajó és a Kis-Sajó közti területen Sajókeresztúr határában, a Nagyréti-szántó nevű dűlőben.

1999 őszén a Kis-Sajótól Ny-ra lévő területet igen erősen megszántották, minek eredményeképp a 88-1211 jelű magassági pont közelében a már korábbi években is megfigyelhető felszíni településnyomok igen markánsan rajzolódottak ki. A szántás az itt található település házainak a kemencéit is felszaggatta, melyek ezáltal pontosan meghatározhatóak voltak. Az itt található egykori település közvetlenül a Kis-Sajó Ny-i partján terül el, tengelye DNy-ÉK irányú, a Kis-Sajóra merőlegesen fut. A szántott területen egy 300 m hosszú, egyutcás település egy-egy házsorának nyomai rajzolódottak ki. A D-i házsor vonalának folytatásában, a habarcs- és kötőrmelékekkel jelölt